Силабус
навчальної дисципліни
«Методологія науково-педагогічних досліджень»
2025-2026 навчальний рік

Освітня програма	«Середня освіта (Англійська мова і література)»
Спеціальність	А4 Середня освіта
Предметна спеціальність	А4.02 Середня освіта (Мова та зарубіжна література (англійська))
Спеціалізація	А4.021 Англійська мова та зарубіжна література
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	Обов'язкова

Викладач	Вікторія Зарва
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/zarva-viktoriia-anatoliivna /
Контактний телефон	+380509267087
E-mail викладача:	va_zarva@bdpu.org.ua zarva@bigmir.net
Графік консультацій	вівторок, 11.00-12.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів / годин	Форма навчання	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Звітність
3 / 90 год.	очна (денна)	12 год. .	12 год. .	66 год.	екзамен
3 / 90 год.	заочна (дистанційна)	4 год. .	4 год.	82 год.	

Семестр: осінній
Мова навчання: українська
Ключові слова: наука, наукове дослідження, педагогічна діяльність, предмет, об'єкт, актуальність, методологія, метод, біографічний метод, теоретичні, емпіричні, статистичні методи наукового дослідження, педагогічний експеримент, магістерська робота.

Метою викладання навчальної дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень» є надання студентам уявлення про специфіку загальної методології науково-дослідної педагогічної діяльності, що має реалізовуватися протягом їхнього навчання під час написання курсових та магістерських робіт, формування нових стандартів освіти завдяки ознайомленню з сучасними школами і напрямками педагогіки, поширеними у світі дослідними та інтерпретаційними практиками.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень» є: ознайомити студентів з історією розвитку, сучасним станом та перспективами розвитку методології наукового дослідження; показати студентам різні можливості підходу до тексту, які відкриваються перед дослідником, з основною термінологією, застосованою різними літературознавчими школами, з діяльністю класиків педагогічної науки; виробити навички пошуку методу, найбільш адекватного для кожного конкретного випадку дослідження; прищепити навички самостійної дослідницької роботи з різними джерелами: статтями, монографіями, підручниками, енциклопедіями тощо; удосконалити навички аналізу з позиції різних теоретичних напрямів і шкіл; домогтися оволодіння методологією і методами наукового дослідження; допомогти студентові обрати методологію аналізу зібраного матеріалу; створення та розвиток наукових шкіл, виховання у стінах вищого навчального закладу резерву вчених, дослідників, викладачів.

Компетентності та програмні результати навчання:

Інтегральна компетентність (ІК)
Здатність вирішувати складні завдання або проблеми в галузі освіти, що передбачає впровадження інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)
ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та застосування знань у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, критичний аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси і технології в освітньому процесі і професійній діяльності.
ЗК 5 Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
ЗК 6 Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 7 Здатність зберігати і примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу, значення у розвитку суспільства, техніки і технологій.
ЗК 10 Здатність виявляти та вирішувати проблеми у сфері професійної діяльності, планувати і здійснювати науково-педагогічні дослідження, об'єктивно оцінювати та презентувати їх результати фахівцям і широкому загалу.
ЗК 11 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
Фахові компетентності (ФК)
ФК 1 Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної області та професійної діяльності.
ФК 2 Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.
ФК 8 Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.
Програмні результати навчання (РН)
РН 4 Формулює наявні проблеми у сфері освітньої діяльності, демонструє навички їх критичного аналізу, генерує нові ідеї, аргументує можливі шляхи їх вирішення та критично оцінює їх спроможність.
РН 6 Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.
РН 7 Визначає, аналізує та характеризує педагогічні інновації, демонструє вміння їх практичного застосування у професійній діяльності.
РН 11 Демонструє уміння забезпечувати конструктивну та безпечну взаємодію з учасниками освітнього процесу.
РН 12 Знає та дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища.
РН13 Демонструє здатність діяти автономно і в команді.
РН14 Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

ЗМІСТ КУРСУ

Змістовий модуль 1. «Теоретичні засади педагогічних досліджень»

Тема 1. Роль науки у розвитку сучасної освіти.

Поняття «наука» та етапи розвитку. Наука як система знань. Теоретичні та методологічні принципи науки, її цілі, функції. Суть поняття «наукове дослідження». Особливості та види наукового дослідження. Структурні компоненти теоретичного пізнання. Об'єкт та предмет наукового пізнання. Емпіричний і теоретичний рівні наукового дослідження в педагогіці. Системний підхід у науковому дослідженні. Наукова діяльність педагога. Завдання та особливості проведення сучасних наукових та освітніх проєктів.

Тема 2. Науково-педагогічні дослідження як особлива форма пізнавальної діяльності.

Суть поняття «педагогічне дослідження». Форми відображення педагогічної дійсності (наукове пізнання, стихійно-емпіричне пізнання, художньо-образне відображення). Науково-педагогічне дослідження: науковий апарат, логіка педагогічного дослідження. Основні критерії оцінювання педагогічних досліджень. Особливості процесу наукового та науково-педагогічного пізнання. Мета і завдання педагогічних досліджень. Види педагогічних досліджень (фундаментальні, прикладні, методичні розробки). Рівні педагогічного дослідження: емпіричний, теоретичний, методологічний. Логіко-структурна модель педагогічного дослідження

(за с.у. гончаренком та ін.). Вимоги до здійснення науково-педагогічних досліджень. Огляд основних сучасних педагогічних теорій і концепцій. Етичні принципи здійснення науково-педагогічного дослідження.

Змістовий модуль 2. Методологічні засади педагогічних досліджень.

Тема 1. Сутність методології наукових досліджень.

Поняття «методологія» та його структура, багатозначність поняття. Методологія педагогіки (загальнонауковий рівень, конкретно-науковий рівень), її предмет і завдання. Класифікація педагогічних досліджень. Функції (описова і нормативна) та рівні методологічного знання (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Методологічне забезпечення досліджень у галузі педагогіки. Методологічні засади проблеми людиноцентризму. Розвиток методологічної культури педагога-дослідника у процесі його наукового становлення.

Тема 2. Характеристика педагогічної методології.

методологічні принципи наукового вивчення педагогічних явищ. Методологічні принципи педагогічного дослідження, що визначають підхід до проблеми, методику здобуття емпіричних і наукових фактів та їх аналіз. Застосування методологічних підходів і принципів у дослідницький науково-педагогічній діяльності. Наукова проблема як результат глибокого вивчення загального стану педагогічної теорії та практики у певній галузі. Типи проблем в освіті та педагогіці. Джерела наукових проблем у педагогіці.

Змістовий модуль 3. Сучасні наукові підходи у педагогічному дослідженні.

Тема 1. Сучасні методологічні підходи та їх роль у педагогічному дослідженні.

Сутність основних методологічних підходів (системного, діяльнісного, особистісного, аксіологічного, андрагогічного, компетентнічного, синергетичного та ін.) У дослідженнях з професійної освіти. Підходи, які характеризують, суб'єктів освіти та їх взаємодію. Підходи, які окреслюють загальне й особливе в педагогічній професії. Підходи, які простежують процесуальні характеристики педагогічної діяльності. Ціннісно-смислові наукові підходи. Підходи, які розглядають результативні характеристики професійно-педагогічної підготовки. Підходи, що характеризують творчу, інноваційну спрямованість педагогічної діяльності.

Тема 2. Основи вчення про методи дослідження.

Загальне поняття «метод наукового дослідження». Вплив концепції дослідження на вибір методів і методики дослідження. Метод, методичний прийом і методика. Класифікація методів науково-педагогічного дослідження. Принципи використання методів науково-педагогічного дослідження.

Змістовий модуль 4. Методи науково-педагогічного дослідження

Тема 1. Методи аналізу документів, продуктів діяльності та літературних джерел у педагогічних дослідженнях.

Особливості роботи над архівними документами. Методи аналізу змісту педагогічних документів. Проєктивні методи вивчення продуктів діяльності людини.

Тема 2. Методи соціометрії, тестові методики педагогічних досліджень.

Загальна характеристика соціометричного методу. Методика застосування соціометричних методів. Тестові методики педагогічного дослідження: поняття, види, етапи проведення та вимоги.

Змістовий модуль 5. Теоретичні й емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.

Тема 1. Характеристика теоретичних методів науково-педагогічного дослідження. Математичні методи у педагогіці.

Загальнонаукові логічні методи – основа теоретичного психолого-педагогічного дослідження. Види загальнотеоретичних методів дослідження та їх характеристика (абстрагування, конкретизація, аналіз, синтез, порівняння, протиставлення, індукція, дедукція). Теоретичний аналіз і синтез (класифікаційний аналіз, каузальний аналіз). Абстрагування і конкретизація. Індукція і дедукція. Роль теоретичних методів у науково-педагогічних дослідженнях (вивчення літератури, архівних джерел, документації, аналіз понятєво-термінологічної системи, аналіз процесу та продуктів діяльності учнів, побудова гіпотез, прогнозування, моделювання, проведення уявного експерименту тощо). Метод моделювання і його етапи (конструювання моделі процесу, експериментальне дослідження моделі, перехід від моделі до природного, первинного об'єкту з перенесенням на нього результатів моделювання). Вимірювання у педагогіці, їх складність. Шляхи одержання кількісних показників педагогічного дослідження. Функції методів математичної статистики в педагогіці. Поняття "середня арифметична величина", "шкали", "медіани", "мода". Шкала найменувань, шкала порядку. Статистична перевірка педагогічної гіпотези. Визначення вірогідності одержуваних результатів. Основні етапи математичного дослідження педагогічного явища.

Специфіка історико-педагогічних досліджень. Методи історико-педагогічного дослідження. Генетичний метод як форма діалектичного методу. Конкретно-історичний метод. Проблемний підхід. Синхронний і діахронний підхід. Герменевтичний підхід. Синергетичний підхід. Хронологічні межі і географічні рамки

дослідження. Біографічно-персоналістичний метод. Поняття про "опонентське коло". Види джерел історико-педагогічних досліджень (архівні матеріали, офіційні документи, статистичні відомості, підручники і навчальні посібники, шкільна документація, мемуарна література, епістолярій). Види наукової інформації, друковані, рукописні джерела, інтернет-джерела. Вимоги до оформлення посилань, додатків. Особливості використання методів наукового пізнання в компаративістських дослідженнях. Конкретно-наукові методи порівняльно-педагогічних досліджень (метод кластерного аналізу, зіставно-порівняльний метод, порівняльно-типологічний метод, метод мережевої моделі). Особливості застосування дослідницьких методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях. Науковий текст як феномен педагогічного дослідницького простору. Стильова типологія наукового тексту. Особливості наукових текстів-висловлювань. Метод моделювання у процесі наукового пізнання. Основні підходи до використання методу «кейс-стаді».

Тема 2. Емпіричні методи науково-педагогічного дослідження.

Сутність та особливості емпіричних методів дослідження. Характеристика *методу спостереження* в педагогічних дослідженнях як методу збирання інформації. Значення та особливості наукового спостереження; його переваги та недоліки. Класифікація спостережень. Методика та етапи організації спостереження у педагогічних дослідженнях. Види спостережень: цілеспрямоване і випадкове, суцільне і вибіркове, безпосереднє і опосередковане, тривале і короткочасне, констатувальне і оцінне, каузальне і експериментальне, польове і лабораторне. Різноманітність способів фіксації результатів спостереження. Загальні вимоги до проведення спостереження.

Метод вивчення педагогічної наукової і методичної літератури, архівних матеріалів. Прийоми роботи з книгою. Бібліографічний пошук і опис. Обробка одержаної інформації і види її представлення (стислий загальний опис – анотування, конспектування, окремі виписки і цитати, таблиці, графіки).

Тема 3. Емпіричні методи опитування у педагогічниї дослідженнях: анкетування, тестування, інтерв'ю, соціометрія.

Інтерв'ю як різновид опитувальних методів. Специфіка проведення інтерв’ю, вимоги до розробки змісту його питань. Загальна характеристика методу *анкетування*. Види анкетування (відкриті, закриті, змішані), вимоги до змісту анкет. *Бесіда* як метод одержання інформації в логічній формі. Формалізовані (зі стандартизовано поставленими питаннями і з регістрацією відповідей) і неформалізовані бесіди. Методика проведення і техніка фіксації результатів.

біографічний метод. Методи педагогічної діагностики. *Тестування* як спосіб вивчення продуктивності системи впливів на об’єкти. Види тестів. Вимоги до тестів - валідність і надійність. *Соціометричний метод* як спосіб розкриття структури міжособових відносин, його види.

Педагогічний експеримент як складова частина наукового дослідження**.** Поняття експериментального методу в педагогічних дослідженнях, його види: природний і лабораторний. Типи експериментів: констатувальний або зондувальний, формувальний, перевіряльний, порівняльний. Поняття про класичний і багатофакторний експеримент. Завдання педагогічного експерименту. Модель типового педагогічного експерименту. Особливості педагогічного експерименту та його структура. Етапи реалізації педагогічного експерименту (1-й – підготовчий, 2-й – власне проведення експерименту, 3-й – підведення підсумків) та їх планування. Умови вибору необхідного числа експериментальних об'єктів. Умови ефективності проведення експерименту. Рекомендації щодо проведення педагогічного експерименту.

Методи вивчення і узагальнення передового педагогічного досвіду. Поняття "педагогічний досвід", "передовий педагогічний досвід". Ознаки передового педагогічного досвіду. Науковий аналіз і узагальнення передового педагогічного досвіду як мета одержання нового інструменту удосконалення педагогічного процесу. Джерела вивчення передового педагогічного досвіду. Оцінка досвіду. Основні напрями вивчення передового педагогічного досвіду і технологія його впровадження.

Критерії правильності вибору методів науково-педагогічного дослідження. Вимоги об'єктивності, надійності та валідності до опитувальних методів. Переваги і недоліки методів опитування.

Тема 4. Рейтингові методи у педагогічних дослідженнях.

Поняття рейтингового методу, його переваги та недоліки. Види методів рейтингу та методики їх застосування в педагогічному дослідженні. Метод самооцінки як окремий вид рейтингу.

Змістовий модуль 6. Організація і проведення педагогічного дослідження.

Тема 1. Планування різних видів кваліфікаційних робіт.

Вимоги до написання курсових, бакалаврських, дипломних та магістерських робіт. Організація науково-педагогічного дослідження. Характеристика етапів педагогічного дослідження: актуальність проблеми, об’єкт, предмет, мета, гіпотеза та завдання дослідження та ін. Послідовність проведення педагогічного дослідження. Складові методологічної частини програми науково-педагогічного дослідження. Методична частина програми науково-педагогічного дослідження. Етичний аспект дослідження. Професійно-значущі якості педагога-дослідника, його авторитет і педагогічна майстерність.

Тема 2. Обробка та оформлення результатів педагогічного дослідження.

Методи зведення та обробки результатів педагогічних досліджень:. Табличні та графічні методи зведення результатів педагогічного дослідження; статистичні методи обробки результатів педагогічного дослідження форми узагальнення результатів педагогічних досліджень правила оформлення списку літературних джерел. Особливості підготовки до захисту кваліфікаційної роботи. Процедура публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Тема 3. Вибрані аспекти проблеми науково-педагогічного дослідження.

Метод вивчення педагогічної документації як важливе джерело інформації про динаміку розвитку особистості, про практику організації навчально-виховного процесу. Метод контент-аналізу у системі педагогічних досліджень як різновид вивчення документації (текстів). Вибірковий метод в історико-педагогічному дослідженні.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ (ЕКЗАМЕН)

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ:

Система оцінювання та вимоги: оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюється відповідно до положення про порядок оцінювання знань здобувачів у бердянському державному педагогічному університеті.

Підсумковий рейтинг з навчальної дисципліни – це сума рейтингової оцінки за результатами поточної успішності здобувачів вищої освіти (сума балів за поточу роботу на практичних заняттях та балів за самостійну роботу) і рейтингової оцінки за результатами семестрового екзамену.

За весь курс здобувач отримує максимум 100 балів (підсумкова оцінка). До їх складу входять:

60 балів – поточний контроль успішності (включно з рубіжним контролем і контролем самостійної роботи);

40 балів – підсумковий контроль (екзамен).

ТАБЛИЦЯ 1. МАКСИМАЛЬНА ВАГА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ У БАЛАХ

ВИД КОНТРОЛЮ	МАКСИМАЛЬНА ВАГА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ В БАЛАХ	ПІДСУМКОВА ОЦІНКА
Поточний контроль		**100**
Практичні заняття	**40**	
Самостійна робота	**20**	
Підсумковий контроль		
Екзамен	**40**	

РОЗПОДІЛ НАБРАНИХ ЗДОБУВАЧЕМ БАЛІВ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів за всі види роботи:

1 = f (критично низький рівень)

2 = fx (незадовільно з можливістю перескладання)

3 = e (задовільно)

4 = d (задовільно+)

5 = c (добре)

6 = b (добре+)

7 = a (відмінно)

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті пплюс за виконання задвнь з самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття

$N_{практ} = (a \div b) \times 40$

Де:

$N_{практ}$ = остаточні бали за практичні заняття (максимум 40)

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях (105 балів)

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно таблиці розподілу

Формула переведення балів за самостійну роботу

$N_{сам} = (c \div d) \times 20$

Де:

$N_{сам}$ = остаточні бали за самостійну роботу (максимум 20)

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (105 балів)
20 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно таблиці розподілу

ТАБЛИЦЯ 2. РОЗПОДІЛ НАБРАНИХ ЗДОБУВАЧЕМ БАЛІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

ВИДИ РОБІТ	**КІЛЬКІСТЬ НАБРАНИХ БАЛІВ**			
Екзамен:	**F – FX**	**E – D**	**C – B**	**A**
Теоретичні питання (2)	**5**	**10**	**15**	**20**
Практичне завдання	**5**	**10**	**15**	**20**
Максимальна кількість набраних балів	**10**	**20**	**30**	**40**

Підсумкова оцінка є сумою балів, набраних за весь курс навчання та під час екзамену (20+40+40=100) та вираховується за національною шкалою та шкалою єктс.

ТАБЛИЦЯ 3. ВНУТРІШНЯ УНІВЕРСИТЕТСЬКА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	**Шкала оцінювання єктс**
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ)
1-34	F (З ОБОВ'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ОК)

ЛІТЕРАТУРА

БАЗОВА:

1. Башкір О. І. Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів: навч.-метод. посіб. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с. URL: https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a74ac0dc-768a-409a8fd7-43df764dffb0/content (дата звернення 11.06.2023)
2. Дубасенюк О. А. Методологія та методи науково-педагогічного дослідження: навч.-метод. посібник. Житомир: Полісся, 2016. 256 с.
3. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с. https://kpibs.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/126/2021/03/Навчально-методичний-посібник-до-курсу-МЕТОДОЛОГІЧНІ-ЗАСАДИ-ПЕДАГОГІЧНИХ-ДОСЛІДЖЕНЬ.pdf
4. Козловський Ю. М. Методологія педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 196 с.
5. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с. https://core.ac.uk/download/pdf/162001669.pdf
6. Тверезовська Н.Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження. Київ: Центр навч. літератури, 2017. 440 с.

ДОДАТКОВА:

1. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ: АБУ, 2002. 480 с. https://omolodim.at.ua/publ/bilukha_m_t_metodologija_naukovikh_doslidzhen_pidruchnik_kijiv_abu_2002_480_s/1-1-0-12

2. Білим П. Основи наукових досліджень: конспект лекцій. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2018. 40 с. URL: http://eprints.kname.edu.ua/48248/1/2017%20124Л%20КЛ%20ОНДнапеч.pdf
3. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2014. 142 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Burhu_Yurii/Metodolohiia_i_orhanizatsiia_naukovykh_doslidzhen.pdf
4. Бойко А.І. Людиноцентризм як принцип особистісно орієнтованого навчання. *Вища освіта України.* 2008. № 4. С. 37–43.
5. Ваховський М. Методологічні аспекти порівняльного аналізу педагогічних ідей Г. Манна та К. Ушинського. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* 2008. № 10. С. 26–30.
6. Гончаренко С. Про критерії оцінювання педагогічних досліджень. *Шлях освіти*: науково-метод. журнал. 2004. № 1. С. 2–6.
7. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: Методологічні поради молодим науковцям. Київ; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
9. Григорук П.М. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посібник. К.: Кондор, 2017. 206 с.
10. Єріна А. М., Захожай В. Б., Єрін Д. Л. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 212 с.
11. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
12. Клименюк О. В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посібник. К.: Міленіум, 2005. 186 с.
13. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с. https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/Koval-chuk-L.-Modeliuvannia-naukovo-pedahohichnykh-doslidzhen-.-Posibnyk.pdf
14. Козловський Ю. М. Методика науково-педагогічного дослідження: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 192 с.
15. Корягін М. В., Чік В. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: Алерта, 2019. 492 с.
16. Кравець Н. П. Основи наукових досліджень: навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 74 с. https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c56b1d2c-f13f-4fd3-92de-4646a02634fe/content
17. Крушельницька О. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 205 с.
18. Ладанюк А. П. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. К.: Ліра-К, 2020. 352 с.
19. Лаппо В. В. Основи науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2012. 212 с.
20. Мукан Н., Гаврилюк М. Методологія педагогіки: сутність, принципи, підходи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2021. № 2 (106). С. 121–128. https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/10/15.pdf
21. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб.; за ред. І. С. Добронравової. К.: ВПЦ «Київський університет», 2018. 606 с. URL: http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf
22. Рассоха І. М. Методологія та організація наукових досліджень. Харків: ХНАМГ, 2011. 76 с.
23. Тушева В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Харків: Вид-во «Федорко», 2014. 408 с. https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a1eb793d-1a0b-4dbb-b865-64cee8ed1e7a/content
24. Староста В. І., Товканець Г. В. Методологія та методи науково-педагогічних досліджень: навч.-метод. посібник. Мукачево: Мукачівський державний ун-т, 2015. 64 с.
25. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с. http://ism-lnu.podia.com.ua/wp-content/vidannia/pidr/metod_nauk_dosl.pdf

ПОШУКОВІ СИСТЕМИ:

- Google (www.google.com)
- Yahoo! (www.yahoo.com)
- Hot Bot (www.hotbot.com).
- Excite (www.excite.com)
- Lycos (www.lycos.com)
- Northern Light (www.northernlight.com)
- AltaVista (www.altavista.com)

- AllTheWeb.com (http://www.alltheweb.com)
- AskJeeves (http://www.askjeeves.com/)
- Gigablast (http://www.gigablast.com)
- Go.com (http://www.go.com/)
- LookSmart (http://www.looksmart.com)
- MSN Search (http://search.msn.com)
- NetscapeSearch (http://search.netscape.com)
- Teoma (http:/www.directhit.com/)
- WiseNut (http://www.wisenut.com)

- Web Metasearch Engines
- Dogpile (http://www.dogpile.com/)
- InfoGrid (http://www.infogrid.com)
- Ixquick (http://www.ixquick.com)
- KartOO (http://www.kartoo.com)
- Mamma (http://www.mamma.com/)
- MetaCrawler (http://www.metacrawler.com)
- MetaEureka (http://www.metaeureka.com)
- Query Server (http://www.queryserver.com/web.htm)
- Search.com (http://www.search.com/)
- ZapMeta (http://www.zapmeta.com)

- Web Directories
- About.com (http://www.about.com/)
- Google Directory (http://directory.google.com/)
- LookSmart's Directory (http://search.looksmart.com/)
- Lycos (http://www.lycos.com/)
- Open Directory (http://dmoz.org/)
- Super Searchers (http://www.infotoday.com/supersearchers/ssmo.htm)
- Yahoo! Search Directory (http://dir.yahoo.com/)

- TOPICAL SEARCH ENGINES
- Art and Culture (http://www.artandculture.com/)
- Hoover's Online (http://www.hoovers.com/)

Інтернет- ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Інтернет-сторінка. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : пошукова система сайту : Система каталогів і картотек : Електронний фонд (тематичні та видові зібрання публікацій) : Електронна бібліотека авторефератів дисертацій : Пошук у електронній бібліотеці авторефератів дисертацій. – Режим доступу до електронних документів. - http://www.nbuv.gov.ua/eb/ard.html.

3. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт. – Режим доступу до електронних ресурсів http://www.nplu.org/ua/resources/resources.htm.

4. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт: Політематична база даних статей з періодичних видань. – Режим доступу до електронних ресурсів : http://analitic.nplu.org/.

5. Національна парламентська бібліотека України : веб-сайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. – Режим доступу до електронних ресурсів : http://stt.nplu.org/

6. Бібліотека Бердянського державного педагогічного університету http://library.bdpu.org/